

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

92.02
275ล
557
8

ละครประยุกต์ การใช้ละครเพื่อการพัฒนา

พรรัตน์ ดำรง

ละครประยุกต์
การใช้ละครเพื่อการพัฒนา

พรรัตน์ ดำรง

เลขทะเบียน **M 0141771**

วันลงทะเบียน 23 ส.ย. 2557

เลขเรียกหนังสือ

๗๑๒.๐๒

- ๗๗๑๕๖

๒๕๕๗

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2557

พรวิทย์ ดำรุ่ง

ระบอบประชาธิปไตย : การใช้สวทเพื่อการพัฒนา / พรวิทย์ ดำรุ่ง

1. ละคร. 2. ศิลปะการแสดง. 3. ละครเพื่อการศึกษ.

792.02

ISBN 978-974-03-3195-7

สพจ. 1822

สำนักพิมพ์วิชาการ สุวีดิผล

www.ChulaPress.com

Knowledge to All

ลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 1,000 เล่ม พ.ศ. 2557

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไว้ในรูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้จัดทำหน้าปก ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สาขา

ศาลาพระแก้ว โทร. 0-2218-7000-3 โทรสาร 0-2255-4441

สยามสแควร์ โทร. 0-2218-9851-2 โทรสาร 0-2254-9495

ม.นเรศวร จ.พิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-4 โทรสาร 0-5526-0165

ม.เทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา โทร. 0-4421-8131-4 โทรสาร 0-4421-6135

ม.บูรพา จ.ชลบุรี โทร. 0-3839-4855-9 โทรสาร 0-3839-3239

โรงเรียนนายร้อย จปร. จ.นครราชสีมา โทร. 0-3739-3023 โทรสาร 0-3739-3023

ม.พะเยา จ.พะเยา โทร. 0-5446-6799-800 โทรสาร 0-5446-6798

จัตุรัสจามจุรี (CHAMCHURI SQUARE) ชั้น 4 โทร. 0-2160-5301-2 โทรสาร 0-2160-6304

รัตนวิเบศร์ (แยกแคราย) โทร. 0-2950-5408-9 โทรสาร 0-2950-5405

Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร. 0-2255-4433 <http://www.chulabook.com>

และเครือข่าย

ร้านค้า, หนังสือเข้านัดเรียน ติดต่อแผนกขายส่ง สาขาวิเบศร์ (แยกแคราย) โทร. 0-2950-5408-9

โทรสาร 0-2950-5405

กองบรรณาธิการ : วิจารณ์ จันทร์นันทน์

พิสูจน์อักษร : พรชพรพรรณ นันทวิศิษฐ์

ออกแบบปกและรูปเล่ม : กิตติกร สุรางค์

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [5706-157]

โทร. 0-2218-3550 โทรสาร 0-2215-3551

<http://www.cuprint.chula.ac.th>

คำนำ

ละครประยุกต์ (Applied Drama/Theatre) เป็นสาขาวิชาใหม่ เป็นการพัฒนาแนวทางทำงานของศิลปิน คนทำละครนอกกรอบที่ได้พัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นระบบและสร้างพื้นที่ทางวิชาการ มหาวิทยาลัยในอังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เริ่มเปิดสาขาวิชาละครประยุกต์มากกว่า 2 ทศวรรษ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการทำละครนอกโรงละคร และนำละครไปแสดงในโรงเรียน ชุมชน และ/หรือเป็นละครที่ผู้ชมมีส่วนร่วม

เนื้อหาของกิจกรรมละครเป็นเสียงสะท้อนความสนใจ ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ และ/หรือ สื่อสารความคิดหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ร่วมกระบวนการละครและผู้ชม จุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างสรรค์ละครลักษณะนี้คือ การทำให้ละครมีส่วนในการรับใช้สังคม โดยคาดหวังว่ากิจกรรมละครที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการคิด หรือสร้างความตระหนักรู้ นำสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาในระยะยาว

แนวคิดเรื่องการทำละครเพื่อรับใช้สังคมเริ่มพัฒนาขึ้นในต้นศตวรรษที่ 20 และเกิดการพัฒนารับเปลี่ยนกระบวนการคิดในหลายพื้นที่ทั้งในยุโรปและอเมริกา จนเกิดแนวคิดที่ทำละครเพื่อเป็นสื่อในการรณรงค์สังคม การทำงานกับผู้คนที่หลากหลายทำห้กลุ่มละครพัฒนาเครื่องมือภูมิความรู้ และกระบวนการทำงานที่ชัดเจน การจัดระบบระเบียบ จัดประเภทกลุ่มละครหลายลักษณะไว้ภายใต้ร่มใหญ่ที่เรียกว่า "ละครประยุกต์" นั้นเป็นความชัดเจนทางวิชาการ และทำให้เราสามารถมองเห็นทิศทาง จุดประสงค์ แนวการพัฒนากระบวนการคิดของกลุ่มละครที่มีกลวิธีสื่อสาร และกระบวนการทำงานที่หลากหลายได้ชัดเจนขึ้น

ในประเทศไทย ละครเวที ละครชุมชน ละครในโรงเรียน ละครเพื่อพัฒนาสังคม ไม่ใช่เรื่องใหม่ เรามีกลุ่มละครที่ตั้งตัวในชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรของรัฐและสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ องค์กรธุรกิจ และองค์กรระหว่างประเทศ มีช่วงพัฒนาการที่ยาวนาน และอาจนับได้ว่า คุรุ-ศิลปิน นักการละคร ที่ทำงานในชุมชนเมื่อความเป็นเมืองอาชีพ ศิลปินผู้ดีปวารณาหลายคนของเมืองไทยพัฒนาตนเองมาจากการทำละครนอกกรอบ มีการสร้างงานที่ต่อเนื่อง และมีทักษะและกลวิธีในการทำงานที่เป็นของตนเอง

หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการด้านศิลปะการละคร เพราะในการรวบรวม สืบค้นข้อมูลของแนวคิดเรื่องละครประยุกต์ นำพาผู้เขียนไปสู่การตอบโต้พหุที่ศิลปิน นักการละครในเมืองไทยตั้งคำถามว่า เขาเป็นใคร เขาทำละครแบบไหน เขาเป็นศิลปินหรือไม่ใช่ หรือเขาเป็นนักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน หรือเป็นครู นักการศึกษา กันแน่

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ในการทำหนังสือเล่มนี้ช่วยให้เกิดความคิดถึงต้นทางความคิดของละครลักษณะนี้ และจุดแยกเปลี่ยนของการเป็นศิลปินด้านการละครที่ทำงานเพื่อศิลปะและเพื่อสังคม

ในบทที่ 1 ผู้เขียนแสดงความรู้สึกกังวล เพื่อให้ให้เห็นการก่อตัวของสาขา "ละครประยุกต์" ที่เป็นการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยในหลายประเทศ ว่ามีบทบาทและเป็นละครลักษณะใดบ้างที่อยู่ในเครือข่ายของละครลักษณะนี้

บทที่ 1 และบทที่ 2 ผู้เขียนชี้ให้เห็นแนวคิดสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างในการสร้างสรรค์ละคร แนวคิดเรื่องทฤษฎีวาทกรรม แนวคิดเรื่องละครที่แตกต่างของเบรคชท์ แนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ และสุดท้ายแนวคิดเรื่องละครเพื่อการสื่อสารของออกัสโต ไบอัล ซึ่งสะท้อนให้เห็นเส้นทางความคิดเหล่านี้ว่ามาจากแนวคิดแบบมาร์กซิสต์ และกระแสต่อต้านระบบทุนนิยมที่เปลี่ยนแปลงสถานะสังคมและศิลปะเพื่อรับใช้ชนชั้นกลาง ในบทที่ 2 ที่เป็นบทสั้น ๆ พูดถึง คิลกิน-วิทยากร ผู้พัฒนาละครประยุกต์

ในบทที่ 3 เป็นบทของละครการศึกษา ซึ่งเป็นละครในระบบโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนการสอนแบบ 2 ทางผ่านศิลปะ และมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ฝึกฝนปฏิบัติจริง

ในบทที่ 4 พูดถึงละครฐานชุมชนที่เป็นละครเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม และศักยภาพของผู้คนในชุมชน เริ่มต้นจากการให้ข้อมูล ข่าวสาร ต่อมาพัฒนาเป็นผู้นร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิด เรียนรู้ปัญหา เกิดมโนสำนึกที่นำสู่การพัฒนาตนเอง สร้างเครือข่ายนำสู่การเปลี่ยนแปลง บทต่อมาพูดถึงหลักในการทำกิจกรรมลักษณะนี้ สิ่งที่ต้องทำการค้นคว้าของกลุ่มละครในฐานะที่เป็นคนนอกชุมชน จริยธรรมในการทำงานและผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการทำงานของละครประยุกต์ และสุดท้ายการประเมินผลงานของละครประยุกต์

หนังสือเล่มนี้น่าจะใช้เป็นหนังสือสำหรับนิสิตนักศึกษาทุกระดับ และเหมาะสมกับผู้นำละครชุมชน ชุมชนที่สนใจละคร เพื่อให้เข้าใจตนเอง บทบาทหน้าที่ และการศึกษา 2 ทางชั้นที่ละคร ละคร ศิลปินหลากหลาย และชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการนำสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชน สังคมได้

รองศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรุง

มีนาคม 2557

สารบัญ

คำนำ		
บทนำ	ที่มาและประวัติของละครประยุกต์	1
	ละครประยุกต์ (Applied Theatre)	1
	คุณค่าของละครประยุกต์	5
	องค์ความรู้และประวัติของละครประยุกต์	6
บทที่ 1	การประยุกต์ใช้ “ละคร” เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง	1
	แนวคิดทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory)	4
	แนวคิดเรื่องจิตวิเคราะห์กับการละคร	7
	แนวคิดเรื่อง “ละคร” สร้าง “ความเปลี่ยนแปลง” (Transformation)	19
	แนวคิด “การทำให้แปลก” ของ เบอร์ทอลท์ เบรคคท์ (Bertolt Brecht)	22
	แนวคิด “ละครเพื่อการสื่อสาร” ของ ออกัสโต โบอัล (Augusto Boal)	26
บทที่ 2	ศิลปินผู้นำและจัดประสบการณ์ละคร	33
	ศิลปิน-วิทยากร (Facilitator) ผู้ทำงานละครประยุกต์	35
	โค้ชศิลปิน-วิทยากร	36
	การสื่อสารและทัศนคติมีส่วนร่วมในการสร้างละคร	37
บทที่ 3	ละครเพื่อการพัฒนาบุคคล	39
	การประยุกต์ใช้ละครในโรงเรียน	41
	ละครการศึกษา (Educational Theatre)	42
	ละครในการศึกษา (Drama in Education - DIE)	43
	ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education - TIE)	48
	ละครบำบัด (Drama Therapy)	51
	ละครโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาเยาวชนไทย	54
บทที่ 4	ละครเพื่อการพัฒนาชุมชน	59
	ละครในฐานะเครื่องมือสร้างกิจกรรมเพื่อการเข้าถึงชุมชน	64
	รูปแบบของการใช้การแสดงละครและกิจกรรมละครในชุมชน	69
	ละครประยุกต์ในชุมชนเมืองใหญ่	71
	ละครประยุกต์ในรูปแบบผลงานการแสดง	75
บทที่ 5	เรื่องมือและกลวิธีของละครประยุกต์	79
	ผู้ชมและผู้ชมชนเป้าหมายในละครประยุกต์	80
	จุดเริ่มต้นในการสร้างละครประยุกต์	81

• การจัดประสบการณ์ละครและกิจกรรม	81
• การพัฒนาเรื่อง บท ที่เหมาะสมกับชุมชน	83
• การสร้างละครกระบวนการ (Process Drama)	85
• การแลกเปลี่ยนและพัฒนาแนวทางในการเปลี่ยนแปลง	89
บทที่ 6 การประเมินกิจกรรมละครประยุกต์	91
การเสวนาและแจกแบบสอบถามผู้ชม	93
การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	94
การเขียนบันทึก	95
การประเมินด้วยงานศิลปะ	96
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและองค์กรศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา	97
จริยธรรมกับการทำงานละครประยุกต์	98
บทสรุป ละครประยุกต์ : ความเปลี่ยนแปลงจากภายในที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน	101
การประยุกต์ใช้ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง	108
คุณค่าของละครประยุกต์	113
บรรณานุกรม	115

บทนำ

ที่มาและประวัติของละครประยุกต์

ละครประยุกต์ (Applied Theatre)

ละครประยุกต์ (Applied Drama หรือ Applied Theatre) เป็นคำใหม่ที่เกิดจากการจัดประเภทของละครที่ใช้นอกโรงละครซึ่งนักการละครตะวันตกเริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา ใช้เรียก "กิจกรรมละคร" หลากรูปแบบ มีบทความที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ละครเพื่อการพัฒนาคน การศึกษา ชุมชน และสังคม บทความในวารสารต่าง ๆ ในภาคศึกษาศาstraละครศึกษา (Theatre Studies) การศึกษา (Education) กฎหมายและสาธารณสุข (Medical and Health) กฎหมาย (Law) สื่อการแสดงศึกษา (Performance Studies) และอื่น ๆ อีกทั้งเริ่มมีหนังสือภายใต้ชื่อ "ละครประยุกต์" เพิ่มขึ้นจำนวนมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา¹

การทำงานละครหลากหลายรูปแบบนอกเหนือไปจากการรับชมละครตามแบบฉบับในโรงละคร ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าในฐานะผู้ชมหรือผู้ทำกิจกรรมละครจะได้มีส่วนร่วม มีประสบการณ์ร่วมกับละครนั้น ๆ โดยละครประยุกต์มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาละครให้มีหลากหลายรูปแบบซึ่งล้วนมีจุดมุ่งหมายในการทำงานกับคนธรรมดา โดยนำละครเข้าไปในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ทั้งในเมืองชนบท หรือในโรงเรียน

เป้าหมายของละครประยุกต์จึงเป็นการใช้ศิลปะการละครเพื่อเป็นเครื่องมือซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ การสื่อสาร และการพัฒนาผู้คน ชุมชน และสังคม ช่วยขยายขอบเขต บทบาทหน้าที่

¹ Van Erven, 2001; Taylor, 2003; Nicholson, 2003; Prieftel & Prieftel, 2006.

ของศิลปะการละครให้กว้างขวาง และทำให้ศิลปะการละครไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของชนชั้น
กลางและชนชั้นสูง ผู้มีการศึกษา หรือผู้มีรสนิยมที่มีกำลังในการซื้อและเสพ

แต่คำว่า "ประยุกต์" ซึ่งแปลว่า นำไปใช้ หรือนำไปปรับใช้ นั้น ทำให้มีผู้วิจารณ์ว่าการใช้
ที่คำว่า "ละครประยุกต์" เป็นการลดคุณค่าของละคร เพราะทำให้เกิดความรู้สึกไม่เข้มข้น ไม่ขลัง
ไม่แข็งแรง ไม่เหมือนคำว่า "วารละคร" ตามแบบดั้งเดิม ซึ่งดูเป็นผลงานบริสุทธิ์ และมีคุณค่า
ทางศิลปะ วรรณกรรม และในเชิงภาพที่ปรากฏต่อสายตาและกาวรับรู้

ข้อวิจารณ์นี้แตกต่างจากความจริงของ "ละคร" ซึ่งไม่ได้เป็นศิลปะโดดเดี่ยว แต่เป็น
ศิลปะที่เกิดขึ้นจากการระดมความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินหลายฝ่าย เพื่อให้เกิด "การแสดง"
และองค์ประกอบอื่น ๆ ศิลปะการละครจึงเป็นศิลปะร่วมของผู้คนที่ทำงานเสนอเรื่องราวที่ทุกคน
เห็นว่ามีคุณค่า มีความหมายสำหรับผู้ชม ดังนั้น การนำ "ละคร" ไปใช้กับผู้คนที่ทำงานในลักษณะ
อื่นที่ไม่ใช่ "ศิลปิน" แต่อาจเป็นนักการศึกษา นักจิตวิทยา หรือนักพัฒนาสังคม จึงเป็นการขยาย
พื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน เพิ่มสถานะและคุณค่าของวงการละคร และทำให้มีผู้ชม ผู้มีส่วนร่วม
ในการทำกิจกรรมละครขยายตัวออกไปกว้างขวางขึ้น

เฮย์เบิร์ต บล็อด (Herbert Blau) อาจารย์และนักการละครผู้นำละครแบบหัวก้าวหน้ามา
แสดงในสหรัฐอเมริกาในต้นทศวรรษที่ 60 วิพากษ์ละครเวทีของสหรัฐในช่วงนั้นที่เน้นงานละคร
ที่มีแต่ความงามไว้ว่า ละครเวทีควรจะเป็นละครที่รับใช้สังคม แทนที่จะเป็นผลผลิตที่โดดเดี่ยว
และแบ่งชนชั้น¹ (Blau 1965: 309) ความเห็นของบล็อดสนับสนุนความคิดของแบร์ทอลท์ เบรคชท์
(Bertolt Brecht) นักการละครชาวเยอรมันที่สร้างงานละครแบบ Lehnsucke หรือละครบทเรียน
ที่ประสงค์ให้นักเรียนและคนงานในโรงงานชม เป็นละครฉากสั้น ๆ ที่เนื้อหาเข้มข้น โดยมีแนวคิดที่ว่า
ละครต้องมิบทบาทหน้าที่ที่จะปลุกผู้ชมให้ตระหนักถึงในหน้าที่ความรับผิดชอบผ่านภาพจินตนาการ
ที่ปรากฏตรงหน้า

ละครฉากสั้น ๆ ในลักษณะนี้จึงเป็นต้นทางของละครที่มีโครงสร้าง (structure) เป็นละคร
หลายเรื่องสั้น ๆ ร้อยเรียงเข้าด้วยกัน โดยมีแก่นความคิด (theme) ร่วมกันมากกว่าพัฒนาละคร
ที่สร้างเรื่องราวแบบมีโครงเรื่อง (plot) ที่มีตอนต้น ตอนกลาง ตอนจบ มีนักวิจารณ์ละครพยายาม
ค้นหาแนวทางในการเขียนบทละคร สร้างละครลักษณะที่แตกต่างจากละครแบบฉบับเพิ่มขึ้น
หลังจากเบรคชท์ที่มีการสร้างละครฉากสั้น ๆ ที่พยายามชักนำให้ผู้ชมเกิดการตื่นตัว กล้าสะท้อน
ความคิดเห็น

ในระยะหลังความคิดเช่นนี้ปรากฏในผลงานละครของนักการละครสำคัญ ๆ เช่น ไมเคิล
เคอร์บี (Michael Kirby) เขียนบทละครในรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะเป็นฉากสั้น ๆ ประติมาศิลป์
ที่เรียกว่า Co-compartmental Structure และเจร์ซี โกรทอฟสกี (Jerzy Grotowski) ทำละคร
ทดลองกับกลุ่มศิลปินที่มีกฟนที่กระทำการแสดงร่วมกันจนสามารถพัฒนาเป็นผลงานการแสดงได้

¹ Herbert Blau, 1965, *The Impossible Theatre: A Memoir* (New York, NY: Dutton), p. 305

ต่อมา ปีเตอร์ บรูค (Peter Brook) ผู้กำกับการแสดงที่ให้ความสำคัญต่อภาพที่ปรากฏบนเวที มากกว่าบทในการแสดง พัฒนาการของละครลักษณะใหม่นี้สนับสนุนแนวคิดเรื่องสุนทรียะแบบใหม่ (New Aesthetic) ด้านศิลปะการละครที่ว่า ละครใช้เป็นตัว-เครื่องมือที่ช่วยในการศึกษา การพัฒนา หรือสร้างการเรียนรู้แก่ชุมชน เป็นโอกาส เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ เปิดใจรับฟังเพื่อประโยชน์ของผู้คนได้กว้างกว่าเดิม (Prendergast and Saxton: 2009) หรืออีกนัยหนึ่ง นักการละครที่ทำงานละครในสายละครประยุกต์นั้นทำให้ละครกลายเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาศักยภาพของคน ในที่นี้อาจหมายถึงผู้ชมและผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจวิถีชีวิต และเรียนรู้จากการได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

"ละครประยุกต์" นำ "การละคร" เข้าไปสู่ผู้คนที่หลากหลาย ออกจากโรงละครไปสู่โรงเรียน โรงพยาบาล บ้านคนชรา และในชุมชนที่ขาดการดูแลจากองค์กรของรัฐ ผู้ที่ประสบปัญหาหรือเป็นผู้อยู่ในสภาวะเปราะบาง ผู้คนขาดโอกาสในการรับข่าวสาร ในพื้นที่สาธารณะ เช่น ตามถนน สวนสาธารณะ ในพื้นที่ปิดและยากที่คนปรกติจะเข้าไปได้ เช่น ในเรือนจำ สถานพินิจ ในสถานสงเคราะห์ผู้มีความบกพร่องทางสมอง ในห้องรับแขกในโรงแรมหรู หรือในต่างประเทศที่ขาดแคลน การให้ความรู้พื้นฐานด้านสุขภาวะ ในค่ายผู้พลัดถิ่นสงคราม หรือพื้นที่ที่มีการกีดกันทางความคิดและสังคมไม่ยอมรับ กลุ่มคนชายขอบทั้งในเมืองและในพื้นที่ชนบท ละครถูกปรับใช้ เป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อให้พวกเขารู้แบบใหม่ที่ช่วยพัฒนาผู้คน ผู้ชม ผู้มีส่วนร่วมในละคร

ละครประยุกต์ให้ความสำคัญกับผู้คนธรรมดาและสร้างสรรค์กระบวนการละครและการแสดงที่มีเรื่องราวที่สัมพันธ์กับผู้ชม หรือมาจากเรื่องจริงในชุมชน ความแตกต่างของละครประยุกต์ จากละครแบบดั้งเดิม Tim Prentki (Prentki and Preston, 2008: 20) ได้กล่าวถึงไว้โดยสรุปว่า

ละครประยุกต์มีผู้ชมเป้าหมายที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง และเป็นกลุ่มที่ละครต้องการสื่อสารถ้าต้องการนำเสนอเป็นผลงานการแสดง เพื่อให้ละครเป็นสื่อที่ช่วยสร้างความตระหนักรู้ และเกิดปัญหาในประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งอันสัมพันธ์กับผู้ชม ซึ่งการแสดง และการกระตุ้นให้เกิด การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เกิดการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิด สื่อสาร ตอบโต้ วิพากษ์ วิจารณ์เรื่องราว และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงและผู้ชมในละครประยุกต์ไม่ได้แยกจากกัน ในการจัดแสดง ของคณะละครบางกลุ่มมีการออกแบบกิจกรรมให้เกิดการปรับเปลี่ยนสถานะของผู้ชมให้กลับกลายเป็นผู้แสดงหรือร่วมแสดง มีสถานะใหม่ที่เรียกว่าผู้ชม-นักแสดง (Spect-Actor)³

อีกประการคือ เรื่องราวที่นำเสนอในละครประยุกต์มักนำมาจากผู้ชมในชุมชนเป้าหมาย จากการค้นคว้าวิจัยในชุมชนก่อนการเข้าไปแสดง อย่างไรก็ตาม การนำเรื่องราวที่รวบรวมมาได้